

บทที่ 2

การเข้ามาเมืองไทยของชาวยะวาในสมัยรัตนโกสินทร์

สาเหตุของด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมในยะวา ตลอดช่วงเวลาที่ฮอลันดาเข้ามายึดครองอินโดนีเซีย นับตั้งแต่ พ.ศ. 2142 จวบจนถึงปี พ.ศ. 2492 อันเป็นที่แห่งการสิ้นสุดอำนาจของฮอลันดาในอาณานิคมนี้ ชาวยะวาต้องเผชิญกับสงคราม ประสบความตกต่ำทางฐานะ เศรษฐกิจ การขาดแคลนอาหารบริโภคอันเนื่องมาจากระบบการเพาะปลูกแบบบังคับ ตลอดจนความล้มเหลวของนโยบายจริยธรรมที่ไม่สามารถสรรค์สร้างความเท่าเทียมในทางสังคมให้กับชาวยะวา ประกอบกับการนำเอาชาวฮอลันดาและชาวจีน เข้ามาดำเนินกิจการทางธุรกิจการค้าในยะวา ส่งผลให้เกิดความแอียดของพลเมืองในเกาะจนกระทั่งต้องใช้นโยบายกระจายพลเมืองออกสู่ดินแดนเกาะรอบนอก

จากสภาวะการณ์ในเกาะยะวาและเกาะต่าง ๆ ของอินโดนีเซียที่ตกอยู่ใต้อิทธิพลของฮอลันดา ทำให้ประชาชนในท้องถิ่นเหล่านั้นมุ่งที่จะแสวงหาแหล่งที่ทำกินใหม่ อันนำไปสู่การห้ำหั่นในสิงคโปร์ และเมืองไทย ตามลำดับ หลักฐานที่ปรากฏในเอกสารของทางราชการพบว่าได้มีชาวอินโดนีเซียจากเมืองปอนดิอานิก ในเกาะบอร์เนียว เดินทางเข้ามาสู่เมืองไทย นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2409 ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นคนในบังคับฮอลันดาอันดับที่ 5 ประกอบอาชีพเป็นช่างหยอคน้ำมันเครื่องจักรตามโรงสีไฟ ห้ำหั่นในในเมืองไทยจนสามารถซื้อที่ดินเป็นของตนเองได้ ในปี พ.ศ. 2443 ส่วนชาวอินโดนีเซียที่เข้ามาในอันดับที่ 1-4 นั้นไม่ปรากฏหลักฐาน จึงไม่อาจยืนยันได้ว่า ผู้ที่เข้ามาในอันดับ 1-4 ของการเป็นคนในบังคับฮอลันดานั้นจะเป็นชาวเมืองปอนดิอานิก จากเกาะบอร์เนียวทั้งหมด หรือ มีชาวยะวารวมอยู่ด้วย จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2417 จึงได้มีชาวยะวาเดินทางเข้ามาสู่เมืองไทย และมีคนอินโดนีเซียจากเกาะอื่นเดินทางปะปนเข้ามาด้วย อาทิเช่น พ.ศ. 2417 นายเสศอาลุย หรือ

ชายิต อาลี¹ (Said Ali) ชาวยะวาเข้ามาทำการค้าขายอยู่ตามหัวเมืองชายทะเล
ตะวันออก² พ.ศ. 2419 นายอับดุลลาเต็บ (Abdulateb) จากเมืองปอนดิอานิก
ประกอบอาชีพรับจ้างเดินเรือของห้างยาเบในเมืองไทย³ นายอับดุลลาห์ (Abdulah)
ชาวยะวาค้าขายพลาสติก⁴ พ.ศ. 2423 มะหมัดอิศ หรือ มุฮัมมัดซาอิด (Mohammad Said)
ค้าขายตามหัวเมืองเหนือ⁵ พ.ศ. 2424 นายมุฮัมมัดอาลี (Mohammad Ali) ชัชรณมา
ในกรุงเทพมหานคร⁶ เป็นต้น

¹ หจช. กส.6/5934 เรื่องอับดุลลาเต็บ ฮัจยีหมัดซาเล อับดุลรามัน คนในบังคับ
ฮอลันดา ขอใบไต่สวนที่ดิน ตำบลบ้านทวาย ร.ศ. 129.

หมายเหตุ

ชาวยะวาในช่วงสมัยรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว นิยมใช้ชื่อเป็น
ภาษาอาหรับ แต่เนื่องจากความไม่คุ้นเคยกัน สำเนียงดังกล่าวของเจ้าพนักงานไทย
ทำให้เกิดการผิดพลาดในการสะกดชื่อชาวยะวาอยู่เสมอ ผู้เขียนจึงแก้ไขให้ตรงตาม
สำเนียงภาษาอาหรับ ยกเว้นบางชื่อที่ไม่แน่ใจก็จะคงไว้ตามเดิม

² หจช. ร.5 เอกสารเย็บเล่มกระทรวงการต่างประเทศ จ.ศ. 1231 - 1238,
เล่ม 10 หน้า 246.

³ หจช. กส.6/5934, เรื่องเดียวกัน.

⁴ หจช. ร.5 เอกสารเย็บเล่มกระทรวงการต่างประเทศ จ.ศ. 1241, เล่ม 51,
หน้า 219.

⁵ หจช. ร.5 เรื่องเดียวกัน, หน้า 164.

⁶ หจช. ร.5 เรื่องเดียวกัน, หน้า 94.

ชาวยะวาระุ่นแรก ๆ ที่เดินทางเข้ามาสู่เมืองไทยในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวนั้นเดินทางด้วยเรือใบ ต่อมาเมื่อมีการนำเรือกลไฟเข้ามาใช้เดินเรือในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ การเดินทางสู่เมืองไทยจึงสะดวกรวดเร็วและปลอดภัยขึ้น ในสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวนั้น เรือกะตง เรือเคลฮี เรือกฤษณา เรือกะมุหนิง เรือบันคหรา จะรับผู้โดยสารยะวาระุ่นจากสิงคโปร์สู่เมืองไทย โดยส่งผู้โดยสารที่ทำเรือเอเชียติก ทำเรือบอร์เนียวทำเรือ บี.ไอ. ริมแม่น้ำเจ้าพระยา อัตราค่าโดยสารเรือในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวนั้นอยู่ในอัตรา 10 บาท¹ ครั้นมาถึงสมัยรัชกาลพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว อัตราค่าโดยสารเพิ่มขึ้นเป็น 30 บาท²

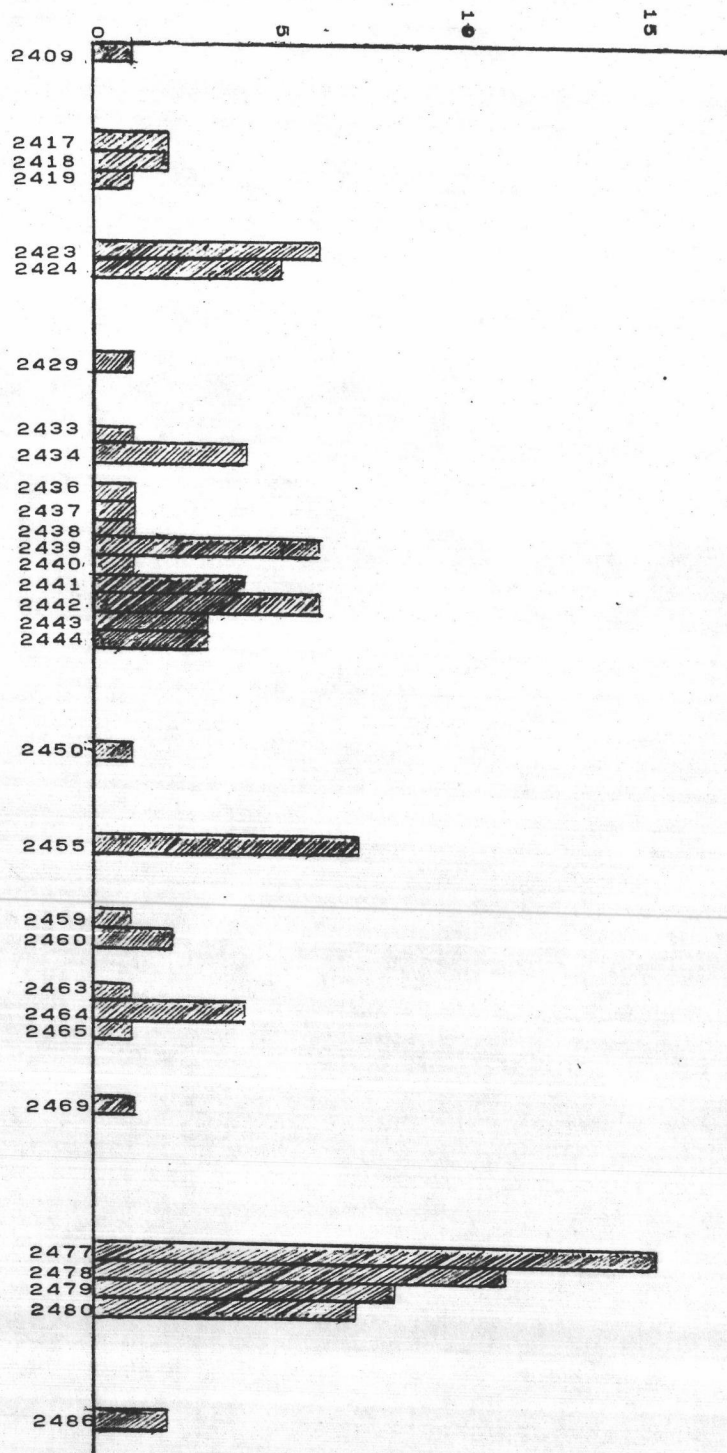
การที่ชาวยะวาเดินทางมาสู่เมืองไทยน่าจะเป็น เพราะการที่ได้ทราบข่าวคราวเกี่ยวกับการทำมาหากินจากเพื่อนฝูงญาติมิตรที่เข้ามาทำงานอยู่ในเมืองไทยว่าค่าจ้างแรงงานในเมืองไทยมีอัตราสูง จากหลักฐานที่พบในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวนั้นปรากฏว่าค่าจ้างของชนชั้นแรงงานในเมืองไทยสูงกว่าค่าแรงงานในยะวาระุ่นถึง 3 เท่า หรืออีกนัยหนึ่งจำนวนเงินที่จ้างคนงาน 1 คน ในเมืองไทยสมัยนั้นสามารถจ้างคนงานในเกาะยะวาได้ 3 คน³

จำนวนผู้ที่เดินทางเข้าสู่เมืองไทยนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2409 - 2486 ผู้ทำวิทยานิพนธ์รวบรวมรายชื่อจากที่ปรากฏในเอกสารต่าง ๆ แล้วแยกเป็นรายปีไว้ในแผนภูมิที่ 1

¹ คำสัมภาษณ์นายอาลี บินมุฮัมมัดโนร์ อายุ 80 ปี บ้านเลขที่ 89/2 ซอยสนามคลี ถนนวิบูลย์ กรุงเทพฯ, 5 ธันวาคม 2527.

² คำสัมภาษณ์นายอุสมาน บินอาลี อายุ 81 ปี บ้านเลขที่ 117 เซนต์หลุยส์ 1 อ.ยานนาวา. 5 ธันวาคม 2527.

³ หจช. ร. 5 บ. 10/43 รายงานเรื่องประเทศชวา, หน้า 84.

แผนภูมิที่ 1 จำนวนชายะวาทที่ปรากฏชื่อในเอกสารทางราชการ พ.ศ.2401 - 2486

แหล่ง : เอกสาร หจช.กระทรวงมหาดไทย กระทรวงนครบาล กระทรวงการต่างประเทศ

พ.ศ. 2409 - 2486

จากแผนภูมิ จำนวนรายชื่อที่ปรากฏในเอกสารทางราชการดังกล่าว จะเห็นได้ว่า ชาวยะวาที่เข้ามาในระยะแรกนั้น ยังมีจำนวนน้อย และเริ่มมีชาวยะวาเข้ามาเมืองไทยมากขึ้น ในปี พ.ศ. 2423 เป็นลำดับจนถึงปี พ.ศ. 2480 ส่วนในปี พ.ศ. 2486 นั้น เท่าที่หาหลักฐานได้ก็มีเพียง 2 คนเท่านั้น

ถ้าพิจารณาดู พ.ศ. ที่ชาวยะวาเริ่มเข้ามาแสวงโชคในเมืองไทยแล้ว จะเห็นได้ว่าเป็นช่วงที่อินโดนีเซียอยู่ในภาวะสงคราม และการกอบกู้เอกราชจากฮอลันดา ระหว่าง พ.ศ. 2416-2446 เป็นระยะที่เกิดสงครามในสุมาตรา พ.ศ. 2446 - 2451 เกิดสงครามในกาลิมันตันใต้ และบาหลี รัฐบาลฮอลันดาได้ปราบปรามชาวพื้นเมืองจนถึงปี พ.ศ. 2461 สงครามจึงสงบราบคาบ ซึ่งตรงกับรัฐสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ถ้าพิจารณาระยะเวลานั้นเกี่ยวข้องกับระบบเศรษฐกิจของอินโดนีเซีย ภายใต้การปกครองของฮอลันดา ในช่วงพุทธศตวรรษที่ 24 ก็เป็นช่วงที่รัฐบาลฮอลันดาบีบบังคับชาวอาณานิคมด้วยระบบบังคับส่งส่วย (Forced Delivery) และระบบการเพาะปลูกแบบบังคับ (Culture System) ซึ่งระบบการเพาะปลูกแบบบังคับนี้ก็สิ้นสุดลงในปี พ.ศ. 2444 และรัฐบาลฮอลันดาเริ่มใช้นโยบายจริยธรรม (Ethical Policy) ในปีเดียวกันนี้ และจุดยุติของระบบนี้ได้นำไปสู่การลดจำนวนประชากรที่แออัด โดยการกระจายชาวยะวาไปสู่เกาะรอบนอกในปี พ.ศ. 2471 ซึ่งก็สอดคล้องกับแผนภูมิที่ 2 ที่แสดงให้เห็นถึงจำนวนชาวยะวาทั้งชายและหญิงที่โดยสารเรือเข้าสู่เมืองไทย ในปี พ.ศ. 2471-2475 และนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2475 เป็นต้นไปเอกสารที่แสดงการเดินทางเข้าสู่เมืองไทยก็ไม่มีปรากฏ จำนวนรายชื่อชาวยะวาที่ปรากฏตามเอกสารทางราชการในแผนภูมิที่ 1 ตั้งแต่ พ.ศ. 2477-2486 ก็เป็นเพียงความเคลื่อนไหวในด้านของการซื้อขายที่ดินหรือคหบดีที่ปรากฏในเอกสารของทางราชการเกี่ยวกับชาวยะวาเป็นส่วนใหญ่

จากสภาพบ้านเมืองที่มีแต่สงครามและการที่ชาวยะวาตกอยู่ภายใต้ระบบเศรษฐกิจแบบบังคับส่งส่วย ระบบการเพาะปลูกแบบบังคับ ตลอดจนการล้มเหลวของนโยบายจริยธรรม จึงเป็นช่วงระยะเวลาที่ตรงกันกับการเดินทางเข้ามาสู่เมืองไทยของชาวยะวา

อย่างไรก็ตาม ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้มีชาวยะวาที่เข้ามาสู่เมืองไทยในลักษณะที่แตกต่างจากการเข้ามาของชาวยะวาอื่น ๆ คือในปี พ.ศ. 2445 เมื่อคราวพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จประพาสยะวา นั้น พระองค์ท่านได้นำเอาช่างทำถนน 2 คน มาเมืองไทยด้วยทรงระบุว่า เป็นคนชั้นต่ำมาพร้อมกับนายเอเลนบาส ฝรั่งเศสชาวฮอลันดา ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญการเพาะปลูก และพนักงานตรวจการเพาะปลูกอีก 1 คนด้วย ชาวยะวา 2 คนนี้ ไม่ปรากฏชื่อเสียงเรียงนามในพระราชหัตถเลขา¹ แต่จากการสอบถามจากชาวยะวา ได้ทราบว่า ชาวยะวา 2 คนนี้ ชื่อ นายโรส และนายซิเดะ ทั้งนี้เพราะชาวยะวา 2 คนนี้ เมื่อเดินทางมาถึงเมืองไทยแล้ว นายระบั้น เราะหมัด บิดาของนายกอเซ็ม หรือ นายประเสริฐ วิลาวรรณ ได้ติดตามมาและทำงานร่วมกันในวังหลวง นายโรส และนายซิเดะ ได้ทำหน้าที่เป็นคนขับรถม้าในวังหลวง ส่วนนายระบั้น เราะหมัดนั้น พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ส่งให้ไปอยู่ที่คุ้มของเจ้าดารารัศมี ที่เชียงใหม่ ทำหน้าที่ขับรถม้า เช่นกัน และต่อมาได้สมรสกับ "น้อย" คนของเจ้าดารารัศมี ซึ่งเจ้าดารารัศมีได้จัดพิธีแต่งงานให้ตามพิธีของศาสนาอิสลาม โดยอหม่ามจันฮ่อ เป็นผู้ทำพิธีให้²

¹ หจช. ร.5 ค.11.2/20 พระราชหัตถเลขาถึงสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยาภาณุพันธุวงศ์วรเดช คราวเสด็จพระราชดำเนินประพาสชวา ร.ศ. 120 (10 พ.ค. - 18 มิ.ย. 120)

² คำสัมภาษณ์ นายกอเซ็ม หรือ ประเสริฐ วิลาวรรณ อายุ 73 ปี บ้านเลขที่ 20 หมู่ 5 ถนนประชาร่วมใจ ต.ทรายทองดิน, 11 เมษายน 2527

สำหรับ เรื่องการเข้ามาของชาวยะวาในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวนี้มีเรื่องเล่ากันในหมู่ของชาวยะวาในเมืองไทยว่า เมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จประพาสสิงคโปร์ (ผู้เล่าไม่สามารถระบุปี พ.ศ.) ได้แลเห็นการทำสวนของชาวยะวาในสิงคโปร์ก็พอใจ จึงนำชาวยะวามา 6 คน เพื่อมาตกแต่งต้นไม้ในเมืองไทย หลังจากเสด็จกลับเมืองไทยแล้ว พระองค์ทรงโปรดเกล้าฯ ให้นำชาวยะวาเข้ามายังเมืองไทยอีก 30 คน เรื่องเล่านี้ได้ถ่ายทอดกันมาจนถึงชาวยะวารุ่นที่เข้ามาในสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว² ซึ่งเมื่อนำไปเปรียบกับการที่ได้หลักฐานจากลายพระราชหัตถเลขาพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ถึงสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยาภาณุพันธุวงศ์วรเดช เมื่อคราวเสด็จพระราชดำเนินประพาสยะวา ร.ศ. 120 พ.ศ. 2445)³ จำนวนชาวยะวา 2 คน ที่ท่านทรงโปรดเกล้าฯ ให้นำเข้ามา พร้อมกับนายเอเลนบาส ฝรั่งชาวฮอลันดาซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญการเพาะปลูก และพนักงานตรวจการเพาะปลูกอีก 1 คนนั้น ย่อมเป็นที่เชื่อมั่นได้ว่าถูกต้อง แต่เนื่องจากการที่พระองค์ท่านเสด็จประพาสยะวาเป็นจำนวน 3 ครั้งด้วยกัน คือ ครั้งแรกใน พ.ศ. 2424⁴ ครั้งที่ 2 ใน พ.ศ. 2439⁵ ครั้งที่ 3 ใน พ.ศ. 2445⁶ จำนวนชาวยะวา ตามที่ชาวยะวาในเมืองไทยเล่าสืบต่อกันนั้นอาจจะเข้ามาในปีใดก็ได้ เมื่อยังไม่อาจสืบค้นได้ว่าคำเล่าดังกล่าวนี้เป็นความจริงได้มากน้อยเพียงใด ก็ไม่ควรด่วนตัดทิ้งคำบอกเล่านี้เสีย อย่างน้อยก็เป็นข้อมูล เปรียบเทียบกับหลักฐานที่เป็นพระราชหัตถเลขาของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

¹ คำสัมภาษณ์ของนายประเสริฐ วิลาวรรณ อายุ 73 ปี บ้านเลขที่ 20 หมู่ 5 ถ.ประชาร่วมใจ ต.ทรายทองดิน, 11 เมษายน 2527 ;

² คำสัมภาษณ์นายเรโน บินชิตโร อายุ 80 ปี บ้านเลขที่ 472 ซอยโสมมัย สารุประดิษฐ์ 4 กุมภาพันธ์ 2528.

³ ทจช.ร.5 ต.11.2/20 พระราชหัตถเลขาถึงสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยาภาณุพันธุวงศ์วรเดช คราวเสด็จพระราชดำเนินประพาสยะวา, ร.ศ. 120.

⁴ องค์การคำครุสภา, ประชุมพงศาวดาร เล่ม 4, หน้า 133.

⁵ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 13, หน้า 75.

⁶ ทจช.ร.5 ต.11.2/20, เรื่องเดียวกัน.

การเข้ามาเมืองไทยของชาวยะวาในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นการเข้ามาที่ต่อเนื่องกับการเข้ามาเมืองไทยในช่วงสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว หลักฐานการเดินทางเข้าสู่เมืองไทยในช่วง 2 สมัยนี้ เป็นหลักฐานที่ได้จากคำบอกเล่าเสียเป็นส่วนใหญ่ เพราะในระยะเวลาดังกล่าวการเข้าและออกจากเมืองไทยไม่มีอะไรยุ่งยาก การไปมาเป็นไปอย่างสะดวกและเป็นไปตามความประสงค์ของชาวยะวาในรุ่นนั้นว่าจะเข้ามาเมืองไทยหรือจะกลับไปยังถิ่นฐานเดิม¹

ส่วนการเข้ามาเมืองไทยสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นกรรมวิธีในการเดินทางเข้าสู่เมืองไทย มีความยุ่งยากมากกว่าสองรัชสมัยที่ผ่านมา ชาวยะวาในรัชสมัยนี้ก็เหมือนกับ 2 รัชกาลที่ผ่านมา คือ เดินทางไปทำงานที่สิงคโปร์ก่อนโดยวิธีทำสัญญากู้ยืมเงินจากนายหน้า ในอัตราเท่าใดก็ได้แล้วแต่จะตกลงกัน เท่าที่พบหลักฐานการกู้ยืมเงินอยู่ในอัตรา 50 รูเปียห์ (Rupiah)² หลังจากนั้นนายหน้าจะจัดส่งลงเรือมาสิงคโปร์ โดยจะมีนายหน้าอีกผู้หนึ่งซึ่งทำงานประสานกันกับนายหน้าที่ยะวารับไปทำงานที่สิงคโปร์ ชาวยะวาที่กู้ยืมเงินโดยวิธีนี้จะทำงานให้กับนายหน้าเป็นเวลา 2 ปี ตามกำหนดในสัญญา เพื่อชดใช้เงินที่กู้ยืมมา หลังจากนั้นก็เป็นอิสระในการโยกย้ายถิ่นท่ามาหากิน สำหรับผู้ที่มีเงินของตนเองก็ไม่ต้องมาจำเป็นที่จะต้องใช้วิธีกู้ยืมเงินดังกล่าว หลังจากที่พักผ่อนตามสัญญากับนายหน้าแล้ว หากชาวยะวาผู้ใดประสงค์ที่จะทำงานในสิงคโปร์ต่อไปก็มีสิทธิที่จะเลือกอาชีพที่ตนต้องการได้ ผู้ที่ไม่ประสงค์จะอยู่ในสิงคโปร์อีกต่อไป ก็เดินทางมาแสวงโชคในเมืองไทยต่อไป³ ชาวยะวาผู้

¹ คำสัมภาษณ์ ฮัจยีโรมี เรื่องสุวรรณ บ้านเลขที่ 589 ซอยโรงน้ำแข็ง ค.ยานนาวา อ.ยานนาวา 14 เมษายน 2527.

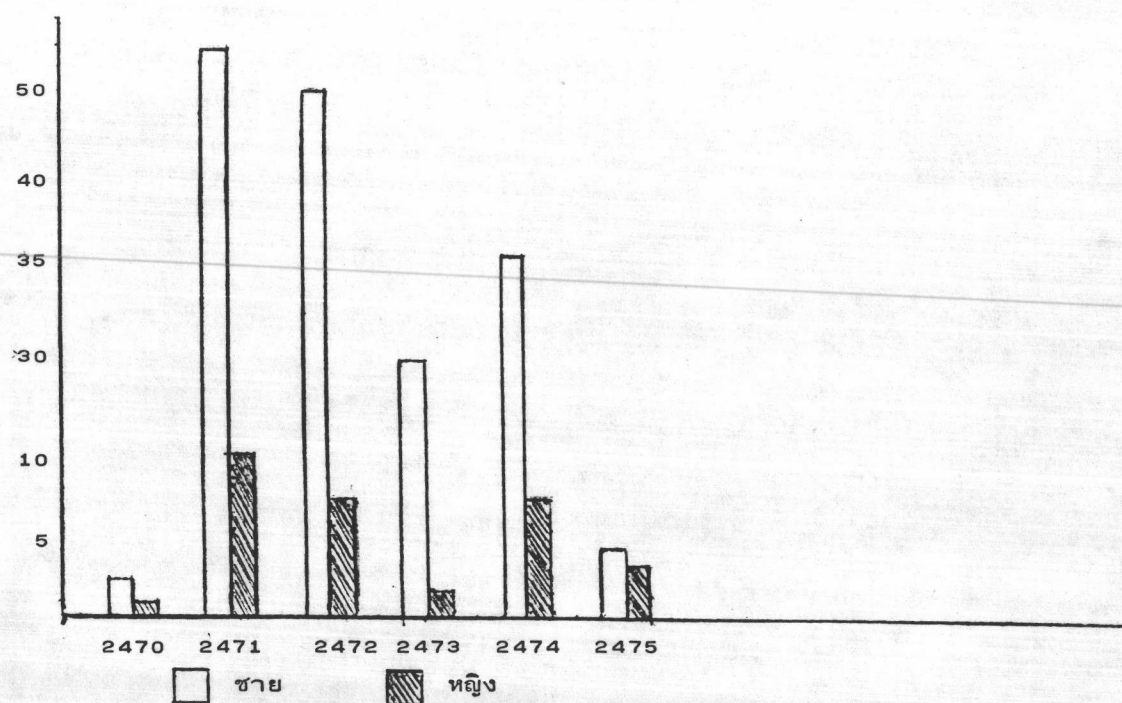
² 629 รูเปียห์ = 1 เหรียญดอลลาร์สหรัฐ (อัตราค่าของเงิน พ.ศ. 2454) จากสารบรรณโลก และเงินตรานานาชาติ เล่ม 6, หน้า 239.

³ คำสัมภาษณ์นายเรโน บินชิตรอ อายุ 80 ปี ล้านเลขที่ 472 ซอยโสมมัย สาธุประดิษฐ์ ยานนาวา กรุงเทพมหานคร. 4 กุมภาพันธ์ 2528.

หมายเหตุ นายเรโน บินชิตรอ ชาวยะวาจากเสมารัง (Semarang) เข้ามาเมืองไทยสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว พ.ศ. 2471.

เดินทางเข้าสู่เมืองไทยในรัชสมัยนี้จะต้องมีหนังสือเดินทาง และปฏิบัติตามกฎระเบียบของ
กองตรวจคนเข้าเมืองทุกประการ อาทิเช่น จะต้องปลูกฝีป้องกันไข้ทรพิษ ต้องเป็นที่มียา
ได้พอเลี้ยงตัวเองได้ ไม่เป็นบุคคลอันธพาลหรือเป็นบุคคลที่อาจจะก่อเหตุร้ายในเมืองไทย¹

แม้ว่าพระราชบัญญัติคนเข้าเมืองจะประกาศใช้นับตั้งแต่วันที่ 17 กรกฎาคม พ.ศ.
2470 เป็นต้นมา แต่ก็ปรากฏว่านับตั้งแต่ปลายปี พ.ศ. 2470 -ต้นปี พ.ศ. 2475 มีชาว
ยิวเข้าประเทศไทยแยกตามเพศชายและหญิงปลาย พ.ศ. 2470-ต้นปี พ.ศ.2475 ดังนี้

แผนภูมิที่ 2 จำนวนชาวยิวเข้าประเทศไทย แยกตามเพศชาย-หญิง พ.ศ.2470-2475

¹ "พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.2470." ราชกิจจานุเบกษา 44 (2470) : 79-88.

จากแผนภูมิที่ 2 จะเห็นได้ว่า จำนวนชาวยะวาเข้ามาเมืองไทยโดยมีหลักฐานตั้งแต่ปลายปี พ.ศ. 2470 และมีชาวยะวาเดินทางเข้าสู่เมืองไทย นับตั้งแต่ พ.ศ. 2471 และ พ.ศ. 2472 เป็นจำนวนมาก ส่วนในปี พ.ศ. 2473 จำนวนชาวยะวาที่เข้าสู่เมืองไทยลดลง ส่วนในปี พ.ศ. 2474 นั้นจำนวนชาวยะวาที่เข้ามาเมืองไทยมากกว่าปี 2473 เพียงเล็กน้อย ส่วนต้นปี พ.ศ. 2475 ก็มีชาวยะวาเข้ามาเล็กน้อยหลังจากนี้ก็ไม่พบเอกสารเกี่ยวกับชาวยะวาที่เข้ามาสู่ประเทศไทยเลย¹

การที่ชาวยะวาเข้ามาเมืองไทยมากในช่วงระยะ พ.ศ. 2471 - 2474 นี้ อาจจะเป็นเพราะว่าพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พุทธศักราช 2470 ได้เปิดช่องทางให้กับคนต่างด้าวที่จะเข้าเมืองไว้ว่า ถ้าผู้ใดที่เดินทางเข้าเมืองไทย โดยไม่มีหนังสือเดินทางหรือใบสำคัญแสดงสัญชาติตามที่บังคับไว้ เจ้าพนักงานไทย สามารถที่จะออกใบสำคัญแสดงรูปพรรณของผู้ขอเข้าประเทศและอนุญาตให้บุคคลนั้นเข้าเมืองก็สามารถทำได้ ซึ่งใบสำคัญแสดงรูปพรรณดังกล่าวนี้ทางเจ้าพนักงานไทยจะคิดค่าธรรมเนียมพอสมควรเท่านั้น² เมื่อพระราชบัญญัติคนเข้าเมืองเปิดช่องให้โอกาสแก่คนต่างด้าวเข้าเมืองเช่นนี้ จำนวนคนยะวาจึงเข้าเมืองในปีนี้เป็นจำนวนมากขึ้น และประกอบกับจำนวนพลเมืองในยะวาในช่วงเวลาใกล้เคียงกันนี้มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นด้วย ดังที่ปรากฏใน พ.ศ. 2463 จำนวนพลเมืองในเกาะยะวา มีจำนวนถึง 34,400,000 คน³ ซึ่งเมื่อมาถึงปี พ.ศ. 2471 นั้นจำนวนพลเมืองในยะวาคงเพิ่มขึ้นอีก ดังปรากฏหลักฐานว่าในปี พ.ศ. 2473 จำนวนพลเมืองในเกาะยะวาเพิ่มขึ้นเป็น 42,000,000 คน⁴ ความแออัดของจำนวนพลเมืองในเกาะยะวาได้นำมาสู่การเข้ามาเมืองไทยของชาวยะวาเป็นลำดับ

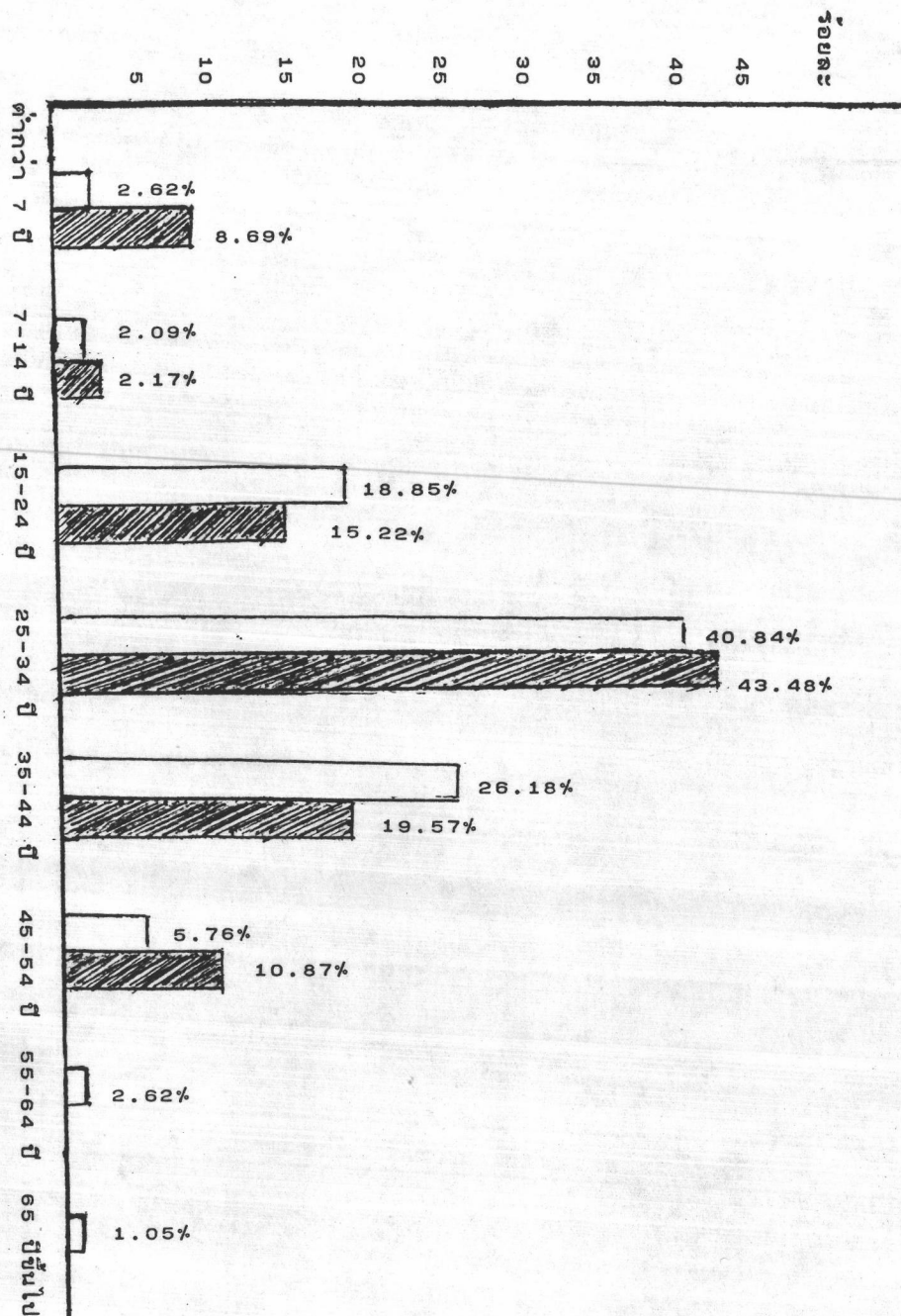
¹ หจช.สบ.2.47/190 บัญชีคนต่างด้าวเข้าเมือง พ.ศ. 2471-2475.

² "พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2470". ราชกิจจานุเบกษา 44 (2470) : 82

³ เอชชา ไซนุติณ แด่ง, เห็ชรี สุมิตร แปล, อ่างแล้ว หน้า 132,

⁴ เอชชา ไซนุติณ แด่ง, เห็ชรี สุมิตร แปล, หน้า 132.

เป็นที่น่าสังเกตว่าในจำนวนผู้ที่เดินทางสู่เมืองไทยนี้ชายชวาระวะจะเดินทางเข้าเมืองไทยมากกว่าหญิงชวาระวะ ดังปรากฏในแผนภูมิที่ 2 ดังนี้

แผนภูมิที่ 3 ชาย - หญิงชวาระวะ เดินทางเข้าประเทศไทย พ.ศ.2470-2475

ชาย หญิง

แหล่ง : หจช. ส.บ. 2/47/190 เรื่องบัญชีคนต่างด้าวเข้าเมือง(พ.ศ.2471-2475)

เมื่อพิจารณาตามแผนภูมิที่ 2 แล้ว ปรากฏว่าในจำนวนผู้ที่เข้ามาเมืองไทยนั้น ชายและหญิงยี่วามีอายุระหว่าง 25-34 ปี จะเป็นผู้ที่เข้ามาเป็นจำนวนสูงที่สุด คือชาย ร้อยละ 40.84% และหญิงร้อยละ 43.48%

การเข้ามาเมืองไทยของชาวยะวะในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2

เมื่อประเทศไทยเข้าสู่ภาวะสงครามโลกครั้งที่ 2 โดยประเทศไทยเข้าร่วมรบกับฝ่ายญี่ปุ่น และเมื่อญี่ปุ่นมุ่งหวังที่จะอาศัยประเทศไทยเป็นทางผ่านไปยังพม่าเพื่อยึดครองอินเดีย ญี่ปุ่นได้ตัดสินใจสร้างทางรถไฟสายไทย-พม่า (The Thailand-Burma Railroad) หรือบางทีก็เรียกว่าทางรถไฟสายบางกอก-มะละแหม่ง (The Bangkok-Moulmein Railway) แต่ชื่อที่รู้จักกันดีก็คือ ทางรถไฟสายมรณะ (Death Railway) โดยในเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2485 กองบัญชาการกองทัพญี่ปุ่นได้มีคำสั่งให้ญี่ปุ่นสร้างทางรถไฟสายเดียว มีรางกว้าง 1 เมตร ความยาวของเส้นทาง 250 ไมล์ สร้างจากประเทศไทยไปยังพม่า¹ ทางสายนี้จะมีรถไฟวิ่งบรรทุกสิ่งของหนัก 3,000 ตัน ต่อวัน โดยออกจากสถานีบ้านโป่งในไทยผ่านด่านพระเจดีย์สามองค์ ซึ่งอยู่ที่พรมแดนไทยพม่า ไปบรรจบทางรถไฟของพม่าที่ถันบยูซายัต (Thanbyuzayat) ซึ่งอยู่ระหว่าง เมืองมะละแหม่ง (Moulmein) กับเมืองยี (Ye) ตามคำสั่งได้ระบุให้สร้างทางรถไฟให้แล้วเสร็จภายใน 14 เดือน โดยเริ่มสร้างในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2485 และจะต้องให้แล้วเสร็จภายในเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2486 เป็นอย่างช้า ดังนั้นเชลยศึกสัมพันธมิตรกว่า 6,100 คนที่ถูกจับได้ในยุทธภูมิมิอาเซียอาคเนย์และแปซิฟิกได้ถูกส่งตัวมาสู่ประเทศไทยและพม่า ทาสแรงงานจากอินโดนีเซีย ซึ่งมีชาวยะวะรวมอยู่ด้วยนี้ ได้ถูกส่งเข้าเมืองไทยพร้อมกับทาสแรงงานจากประเทศอื่น ๆ อาทิเช่น เชลยศึกชาวอังกฤษ 3,000 คน ฮอลันดา 18,000 คน ออสเตรเลีย 13,000 คน และชาวอเมริกัน 700 คน ซึ่งได้ถูกส่งตัวมาจากหลายแห่งด้วยกัน ชาวอินโดนีเซีย (รวมทั้งยะวะ) ที่ญี่ปุ่นเกณฑ์มาสร้างทางรถไฟสายมรณะนี้ ญี่ปุ่นแบ่งแยกชาวอินโดนีเซีย ออกเป็น 2 ประเภท คือ ไฮโฮะ (Heiho) และโรมุซา (Romusha) ไฮโฮะ คือ ชาวอินโดนีเซียที่เป็นทหารแต่ถูกเกณฑ์มาทำงานสร้างทางรถไฟ ส่วนโรมุซา เป็นชื่อที่ญี่ปุ่นเรียกพวกที่ถูกเกณฑ์แรงงานมาเป็นกรรมกรการที่พวกอินโดนีเซียทั้ง 2 กลุ่มเข้ามาทำงานในไทยในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 นี้ ถือเป็นการเคลื่อนย้ายคนอินโดนีเซีย

¹ Amy Stone, The Bridge over the river Kwai, ใน Death Railway, The bridge over the river kwai, A grim Episode of World War II, Published by Siam Conception, 1982, หน้า 15.

เข้ามาด้วยสภาวะการณั้สงครามบีบบังคับ ก่อนที่ญี่ปุ่นจะเกณฑ์พวกไฮโซะ และโรมุชามาสร้างทางรถไฟสายมรณะนั้น ญี่ปุ่นได้ชักจูงว่าเพื่อที่จะขจัดอิทธิพลของพวกฮอลันดาให้หมดไปจากอินโดนีเซีย สำหรับพวกกรรมกรโรมุชานั้น ญี่ปุ่นก็สัญญาว่าจะให้พวกนี้ได้รับความเป็นอยู่ที่ดีในโอกาสต่อไป พวกกรรมกรซึ่งมีฐานะยากจนเมื่อตอนอยู่ภายใต้การปกครองของฮอลันดามีความพอใจในคำมั่นสัญญาของญี่ปุ่น การเดินทางมาสร้างทางรถไฟสายมรณะในเมืองไทยจึงมีความหวังว่าจะมีชีวิตที่ดีขึ้นเมื่อสงครามจบสิ้นลง แต่เหตุการณ์มิได้เป็นไปอย่างที่คาดหวัง ความทารุณโหดร้ายที่ได้รับจากญี่ปุ่น ทำให้บรรดาผู้ที่ถูกเกณฑ์มาสร้างทางรถไฟสายนี้พยายามที่จะหลบหนีจากการควบคุมของญี่ปุ่น แต่ก็ เป็น เรื่องที่กระทำได้ยากมาก ¹

เมื่อญี่ปุ่นแพ้สงครามในปี พ.ศ. 2488 ทหารญี่ปุ่นหลายคนในเมืองไทยได้ทำพิธีฮาราคิรี (Harakiri) หน่วยจี้ (Ngi Force) ซึ่งเป็นกองทัพญี่ปุ่นภายใต้การควบคุมของนายพลกามาคุระ (General Kamakura) ถูกปลดอาวุธ พวกฮอลันดาที่เรียกว่า Dutch POW's หรือ Dutch Prisoner of War's ในเมืองไทยได้รับอิสรภาพ จึงได้ประกาศรวมชาวอินโดนีเซียที่เป็นไฮโซะและโรมุชาเข้าด้วยกันเป็นกองทัพ เพื่อกลับไปปกครองอินโดนีเซียอีกครั้งหนึ่ง โดยขับไล่ญี่ปุ่นออกไปจากอินโดนีเซียให้หมด และเลิกกฎระเบียบที่ญี่ปุ่นได้ตราไว้ในระยะที่ญี่ปุ่นมีอิทธิพลในอินโดนีเซีย มีพวกไฮโซะ และโรมุชาเป็นจำนวนมากที่ปฏิบัติตามคำสั่งของฮอลันดา โดยที่ไม่ทราบว่าการข้างหน้าจะต้องถูกส่งไปรบกับที่น่องในมาดากัสการ์ แต่ภายหลังเมื่อทราบข่าวเกี่ยวกับการประกาศเอกราชของ นายซุการ์โน (Mr. Sukarno) ผู้นำพรรคชาตินิยมอินโดนีเซีย ซึ่งเรียกร้องให้บรรดาประชาชนชาวอินโดนีเซียทั้งมวลร่วมมือล้มล้างอำนาจของฮอลันดาให้หมดสิ้นไปจากดินแดนอินโดนีเซีย บรรดาพวกไฮโซะ และโรมุชาที่ปฏิบัติตามคำสั่งของฮอลันดาในตอนแรกก็เปลี่ยนใจเลิกปฏิบัติตามคำสั่งของฮอลันดา เพราะไม่อยากเช่นฆ่าพี่น้องร่วมชาติเดียวกัน พวกนี้จึงหลบหนีจากการระดมพลของฮอลันดา ซึ่งฝ่ายฮอลันดาเองก็ไม่สามารถทราบจำนวนที่แน่นอนเกี่ยวกับพวกไฮโซะและโรมุชา ในเมืองไทยด้วยไม่อาจหาหลักฐานเกี่ยวกับพวกนี้จากแฟ้มบันทึกของฝ่ายญี่ปุ่นได้ ดังนั้นการที่จะนำ พวกนี้

¹Amy Stone, The bridge over the river kwai, เรื่องเดียวกัน, หน้า 3-10.

ขึ้นเรือรบฮอลันดาที่จอดที่ท่าวัดพระยาไกรไปสู่อินโดนีเซีย จึงเป็นการยากมากและไม่อาจติดตามตัวได้ อย่างไรก็ตามพวกไฮโซและโรมุชานี้ ตามหลักกฎหมายแล้วยังเป็นคนในบังคับฮอลันดา ชาวอินโดนีเซียซึ่งเป็นทหารอยู่ในกองทัพของฮอลันดาที่เรียกว่า Royal Natherland East Indies Army ได้หลบหนีออกจากกองทัพ บางพวกก็หลบหนีอยู่ในเมืองไทยและดำรงชีวิตอยู่ในเมืองไทยหลังจากที่สงครามสงบแล้ว¹ ในจำนวนผู้หลบหนีที่มีอาจทราบจำนวนได้แน่ชัดว่าเป็นเท่าใดนี้ นายเต็มบง ซูการ์โน (Mr. Tembong Sukarno) ซึ่งปัจจุบันยังคงถือสัญชาติอินโดนีเซีย เป็นผู้หนึ่งในจำนวนไฮโซที่หลบหนีจากกองทัพฮอลันดาได้สำเร็จ และตั้งถิ่นฐานครอบครัวอยู่ในกรุงเทพฯ จนถึงปัจจุบัน นายเต็มบง ซูการ์โน ผู้นี้เดิมเป็นทหารในกองทัพฮอลันดาที่อินโดนีเซียที่ถูกญี่ปุ่นนำเข้ามาทำงานในเมืองไทยตอนสงครามโลกครั้งที่ 2 โดยทำงานในกองทัพญี่ปุ่นแผนกขับรถส่งของไปเมืองกาญจนบุรี ตอนที่เข้ามาทำงานนี้มีอายุ 25 ปี เมื่อญี่ปุ่นแพ้สงครามในปี พ.ศ. 2488 ทหารฮอลันดาเรียกระดมพลชาวอินโดนีเซียทั้งไฮโซและโรมุชากลับประเทศ นายเต็มบง ซูการ์โน ถูกทหารฮอลันดาติดตามตัวถึง 2 คราวด้วยกัน แต่ก็สามารถรอดพ้นจากการถูกนำตัวกลับอินโดนีเซียสำหรับผู้หลบหนีการติดตามตัวของทหารฮอลันดาได้สำเร็จอีกผู้หนึ่งก็คือ นายเอนการ์ (Mr. Engkar) ซึ่งภายหลังได้เปลี่ยนสัญชาติเป็นไทย และได้งานทำที่กระทรวงพาณิชย์ ปัจจุบันปลดเกษียณแล้วสำหรับผู้หลบหนีการติดตามตัวครั้งนี้ไม่สำเร็จก็มีเช่นกันอาทิ นายอัตมา (Atma) เป็นต้น²

บางคนก็หลบหนีออกไปร่วมมือกับพี่น้องร่วมชาติ เพื่อเรียกร้องเอกราชจากฮอลันดาอาทิเช่น นายเอนดัง สุริยาปี (Mr. Endang Suriyapi) นายมุฮัมมัดทาอิบ (Mr. Mohammad Taib) เป็นต้น³

¹ คำสัมภาษณ์นายเรโน บินชิตรอ อายุ 80 ปี บ้านเลขที่ 472 ซอยโสฬสมัย สาธุประดิษฐ์ อ.ยานนาวา กรุงเทพฯ, 4 กุมภาพันธ์ 2528.

² คำสัมภาษณ์นายเต็มบง ซูการ์โน (Mr. TemBong Sukarno) อายุ 63 ปี บ้านเลขที่ 495 ซอยวัดปรก 2 อ.ยานนาวา กรุงเทพฯ, 5 มกราคม 2528.

³ Christiaan, Tahtyar. "Children of A Southern Sun. "Bangkok Magazine. (July 1971) : 7-10.

โรมาและไฮโสะที่อพยพหลบหนีไปอยู่ทางใต้ และทำงานสวนยาง หรือ เลี้ยงชีวิต
ด้วยอาชีพประมงนั้นไม่สามารถทราบจำนวนที่แน่นอน ทั้งนี้เพราะพวกนี้มิได้แจ้งถิ่นที่อยู่ให้สถาน
ทูตอินโดนีเซียทราบ วิธีชีวิตก็ผสมกลมกลืนไปกับพวกมาเลย์ทางใต้